

Franco, paella, nació

Joan F. Mira

El setmanari *Time*, inspirador i germà gran del nostre EL TEMPS, no sol informar gaire sovint sobre temes d'Espanya, si no és que hi ha algun gran atemptat o cosa equivalent. Informa menys encara, com és obvi, sobre aquella regió o territori que en diuen, per entendre'ns, València o algun derivat d'aquest nom. Curiosament, la setmana passada, número del 21 de novembre, el gran *Time* dedica un article als trenta anys de la mort de Francisco Franco, un altre a la paella, i un altre a la infanta o princesa "Lay-o-nor", en transcripció fonètica a l'anglès. Els enviats especials del setmanari comenten amb un punt d'escàndol que el Franco no ha tingut un final i una posteritat equivalents als altres dictadors, no va morir en la infàmia final, ni suïcidat ni afusellat, ni la seua memòria ha estat proscrita. Tot al contrari, recorden els periodistes, el seu cadàver presideix una basílica excavada en la roca, un monument a la glòria del seu ocupant principal, un lloc acuradament mantingut per l'estat, un santuari públic, un recordatori permanent dedicat al dictador i a la seua dictadura. És un fenomen insòlit, difícil de comprendre en cap altre país europeu, sense comptar les estàtues públiques, els noms de carrers i de places, i altres mostres de la memòria oficial. Diu que ara hi ha una comissió que pensarà què se n'ha de fer, del monument a Franco i del que representa, però que és molt probable que passe el temps i no en facen absolutament res, perquè encara els deu fer massa por, o potser massa respecte, això ho dic jo, o perquè a Espanya hi ha encara molta gent que encara considera que el dictador era en realitat una "figura benevolent, les tàctiques del qual van ser necessàries al seu temps", això diuen que diu la professora Paloma Aguilar, que no sé qui deu ser. Tenen raó, en tot cas, i recorden també que la dreta, el Partit Popular, s'oposa a qualsevol revisió d'aquest estat de coses i que, quan van llevar l'estàtua de Franco de Madrid, Mariano Rajoy acusà Zapatero de "trençar l'esperit de la transició". A *Farewell to Franco*, per tant? No està tan clar, després de trenta anys.

No està gens clar, tampoc, què és una paella. L'article gastronòmic, cap relació amb el franquisme, comença així: "Gairebé cada cuiner espanyol pretén que la seua recepta de paella siga la millor, però la major part estan d'acord que el clàssic i saborós plat d'arròs té una capital vertadera: València." A dalt hi ha una fotografia de València, això assegura el peu, que en realitat correspon a algun poblet, potser de la Ribera, de no més d'un miler d'habitants: a penes un grapat de cases i una església rural. Això és València, doncs, capital de la paella. I continua: "En temps medievals, els pobres d'aquesta ciutat del sud d'Espanya sembla que van ser els primers que van tindre la idea d'afegir a l'arròs verdures i restes de carn com a forma d'animar una dieta ben magra..., i va nàixer la paella. El criats s'enduien a casa residus del convit, i els jornalers buscaven pel camp alguna mica

de verdures i d'animalets de caça, i tot plegat acabava en les paelles de cul pla que encara es fan servir..." Etcètera. Sembla que, ara mateix, els puristes discuteixen tota la nit si és o no és correcte posar-hi ceba, i si hi ha alguna circumstància en què és permisible el marisc. I que els *Paella restaurants* són a València com els *sushi bars* a Tòquio, o les pizzeries a Nàpols. Ves, qui ho havia de dir. I finalment, tornant a Espanya en l'article de l'última pàgina, el *Time* recorda que la *baby* Leonor no seria problema constitucional si hagués nascut Leonardo, que la criatura, quan siga adulta, es podrà casar legalment amb una dona, i llavors veurem què hi diu la Constitució, i que la mateixa Constitució pareix que no va deixar clar què significa "nació", o almenys aquest és el problema que ocupa els espanyols a causa d'un nou *statute of autonomy* que diu que "*Catalonia is a nation*", i llavors quin seria el sentit de la paraula. I què significa matrimoni, i hereu de la corona, i Franco i dictadura. Perquè a Espanya, el debat nacional "no és sobre l'economia, el terrorisme o la immigració: és la semàntica, estúpids". Inclouent-hi, potser, el nom de la paella.

“El ‘Time’ recorda que la ‘baby’ Leonor no seria problema constitucional si hagués nascut Leonardo, que la criatura, quan siga adulta, es podrà casar legalment amb una dona, i llavors veurem què hi diu la Constitució, i que la mateixa Constitució pareix que no va deixar clar què significa ‘nació’, o almenys aquest és el problema que ocupa els espanyols”